Valiokunnan lausunto HaVL 4/2020 vp– U 5/2020 vp

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista muuttaa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yleisasetusta, Euroopan aluekehitysrahastoasetusta, Euroopan meri- ja kalatalousasetusta sekä solidaarisuusrahastoasetusta koronavirustilanteeseen vastaamiseksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista muuttaa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yleisasetusta, Euroopan aluekehitysrahastoasetusta, Euroopan meri- ja kalatalousasetusta sekä solidaarisuusrahastoasetusta koronavirustilanteeseen vastaamiseksi (U 5/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- sisäministeriö
- Suomen Kuntaliitto

Viitetiedot

Asiaa on aiemmin käsitelty asiana E 16/2020 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on antanut 13.3.2020 tiedonannon ja lainsäädäntöpaketin ajankohtaisen COVID-19-epidemian sekä muiden vakavien kansanterveyskriisien hoitamiseen suunnattavista elvytystoimista unionissa ja hakijamaissa. Tiedonannosta on annettu aiemmin selvitys E 17/2020 vp.

Valmis
5.0

Paketti sisältää muun ohella lainsäädäntöehdotuksen asetukseksi lentokenttien slottien käytöstä (COM(2020)111 final), josta on annettu selvitys E 18/2020 vp.

Lisäksi se sisältää kaksi lainsäädäntöehdotusta EU:n rahoitusohjelmien muuttamiseksi, joista toinen koskee ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annettuna yleisasetusta, Euroopan aluekehitysrahastosta annettua asetusta sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta annettua asetusta (COM(2020) 113 final). Tätä kutsutaan nimellä Koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskeva investointialoite, englanninkielinen lyhenne CRII. Toinen koskee Euroopan solidaarisuusrahaston soveltamisalan laajentamista ilman ajallista rajausta kuluvaan ohjelmakauteen (COM(2020) 114 final). Komissio ehdottaa molempien ehdotustensa hyväksymistä kiireellisenä siten, että asetusmuutokset tulisivat voimaan kahden viikon kuluessa. Ehdotuksista on laadittu selvitys kirjeellä E 16/2020 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee EU-tasolla koordinoituja toimia koronaepidemian taloudellisten ja työllisyysvaikutusten rajoittamiseksi ja tuen antamiseksi talousvaikeuksiin joutuneille pk-yrityksille. Komission ehdotukset mahdollistavat EU:n talousarvion eräiden ohjelmakauden 2014—2020 määrärahojen nopean uudelleensuuntaamisen unionin kansalaisille tärkeisiin prioriteetteihin ilman ohjelmiin varattujen kokonaismäärärahojen korottamista.

Valtioneuvosto katsoo, että koronavirusepidemian negatiivisten työllisyys-, talous- ja terveysvaikutusten hoitoon varattavien määrärahojen kohdentamisessa tulee huomioida eri rahoituslähteiden muodostama kokonaisuus. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioilla tulee säilyä päätösvalta valita tilanteeseensa sopivimmat, vaikuttavimmat ja kustannustehokkaimmat toimet kansalliset instrumentit ja niille varatut määrärahat huomioiden. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen uudelleenohjelmoinnin tulisi olla vapaaehtoista siten, että jäsenvaltiot voisivat myös päättää toteuttaa ohjelmansa olemassa olevien suunnitelmien mukaisesti.

Valtioneuvosto katsoo, että Euroopan meri- ja kalatalousrahastoasetusta tulisi komission ehdotusten lisäksi muuttaa siten, että se mahdollistaisi paremmin kalatalousalan yritysten tukemisen. Erityisesti tärkeää on, että rahaston eri painopisteille määritellyistä kiinteistä rahoitusmääristä voitaisiin joustaa, mikä mahdollistaisi kansallisesti rahoituksen kohdentamisen tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto voi tukea solidaarisuusrahaston soveltamisalaan ehdotettua muutosta, joka mahdollistaisi taloudellisen tuen vakavissa kansanterveyttä uhkaavissa kriiseissä. Tällä laajennuksella ei kuitenkaan tule ennakoida EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehyksen 2021—2027 sisältöä.

Valtioneuvosto pitää annettuja ehdotuksia myönteisinä ja oikea-aikaisina sekä korostaa toimien nopeaa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto tarkentaa tarvittaessa kantaa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että EU-tasolla toteutetaan koordinoituja toimia koronaepidemian vaikutusten lieventämiseksi. Valiokunta lausuu komission lainsäädäntöpaketista toimialansa mukaisesti EU:n rakennerahasto-ohjelmia sekä Euroopan solidaarisuusrahastoa koskevilta osin.

Komissio ehdottaa eräiden Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) käyttämättömien ohjelmakauden 2014—2020 ennakkomaksujen mobilisointia kassakriisistä kärsivien jäsenvaltioiden tukemiseksi ja kriisin torjumiseksi. Komissio ehdottaa noin 8 miljardin euron määrärahojen vapauttamista epidemian vaikutusten hoitoon luopumalla vaatimasta jäsenvaltioita palauttamaan käyttämättömät vuotuiset ennakot takaisin EU:n talousarvioon. Komissio ehdottaa myös tukikelpoisten toimien laajentamista takautuvasti 1.2.2020 alkaen. Ehdotus ei sisällä uutta rahoitusta. Toimet voitaisiin toteuttaa uudelleenkohdennuksin EU:n budjetin ja kuluvan kauden rahoituskehyksen puitteissa.

Ehdotukset mahdollistavat Suomen ohjelmien ja hankkeiden toteuttamissuunnitelmien uudelleentarkastelun ja muutostoimet, jotta rahoitus osaltaan tukisi koronavirustilanteen kielteisten vaikutusten vähentämistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että katsotaan erilaisten rahoituslähteiden muodostamaa kokonaisuutta ja saadaan nopeita toimenpiteitä liikkeelle. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että Euroopan rakenne- ja investointirahastojen uudelleenohjelmoinnin tulisi kuitenkin olla vapaaehtoista siten, että jäsenvaltiot voisivat myös päättää toteuttaa ohjelmansa olemassa olevien suunnitelmien mukaisesti.

Komissio ehdottaa Euroopan solidaarisuusrahaston soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että rahastosta voitaisiin kompensoida kansanterveydellisistä kriiseistä jäsenvaltioille aiheutuvaa taloudellista rasitetta. Ehdotus ei ole ajallisesti rajattu kuluvaan ohjelmakauteen. Komission ehdotuksen mukaan rahastosta olisi käytettävissä 800 miljoonaa euroa niiden jäsenmaiden auttamiseksi, jotka kärsivät eniten käsillä olevasta koronaepidemiasta. Solidaarisuusrahasto on alun perin perustettu luonnonkatastrofeihin reagoimiseksi Euroopan unionissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koronaepidemiassa on hyödynnetty EU:n pelastuspalvelumekanismin kautta saatavia varoja lähinnä unionin kansalaisten kotiutuslentoihin, mutta vähäisessä määrin myös maiden materiaaliapupyyntöihin koskien henkilökohtaisia suojautumisvarusteita. Pelastuspalvelumekanismin käytössä olevat varat ovat kuitenkin määrällisesti ja käyttötarkoituksen osalta rajatut ja kohdistuvat katastrofien aikaiseen tai jälkeiseen välittömään avustustoimintaan.

Koronaepidemiasta voidaan ennakoida jäsenvaltioiden talouteen, yrityksiin ja työmarkkinoihin mittavia haitallisia vaikutuksia. Tästä syystä komission ehdotus solidaarisuusrahaston soveltamisalan laajentamisesta vakaviin kansanterveyttä uhkaaviin kriiseihin on kannatettava. Valiokunta tähdentää valtioneuvoston kantaa siitä, että laajennuksella ei kuitenkaan tule ennakoida EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehyksen sisältöä (2021—2027).

Hallintovaliokunta on käsitellyt mainittuja komission ehdotuksia aikaisemmin valtioneuvoston selvityksen E 16/2020 vp pohjalta. Valiokunta on ennakkokäsittelyssä 24.3.2020 ilmoittanut pöy-

täkirjaan merkittynä kannanottonaan yhtyvänsä valtioneuvoston kantaan ja 26.3.2020 hyväksynyt ennakkokäsittelyssä suoritetut toimenpiteet. Valiokunta uudistaa kannanottonsa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 9.4.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Pekka Aittakumpu kesk
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Seppo Eskelinen sd
varajäsen Veronika Honkasalo vas
varajäsen Jenni Pitko vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne